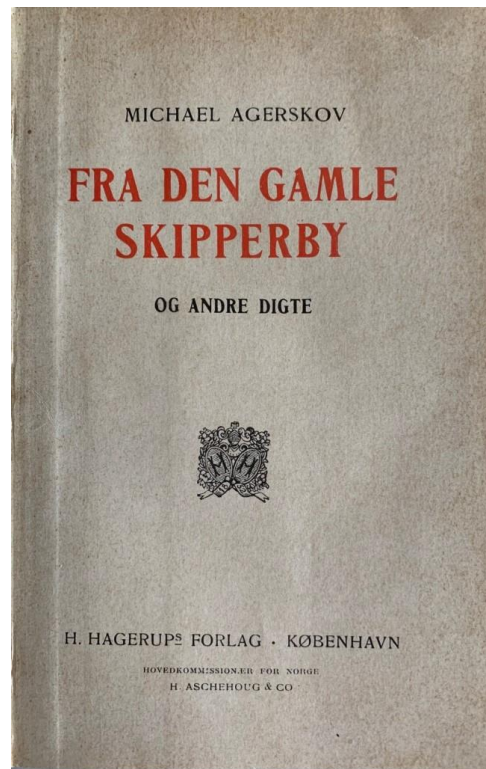
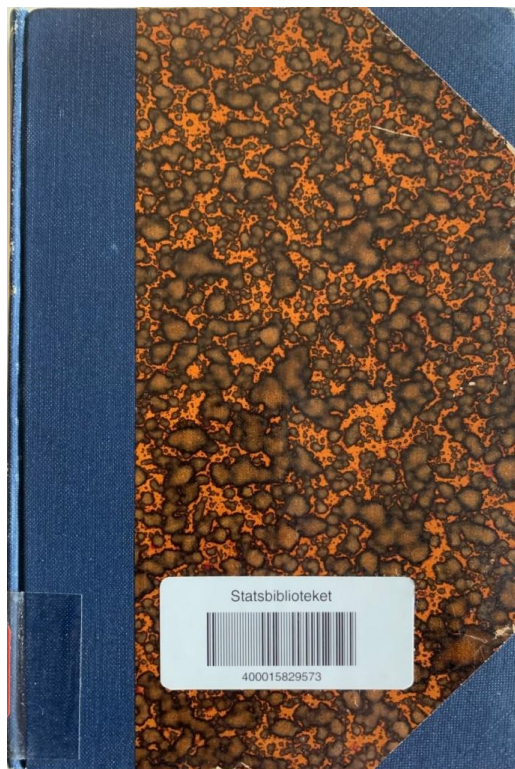

«Fra den gamle Skipperby og andre Digte» - diktsamling fra 1909.

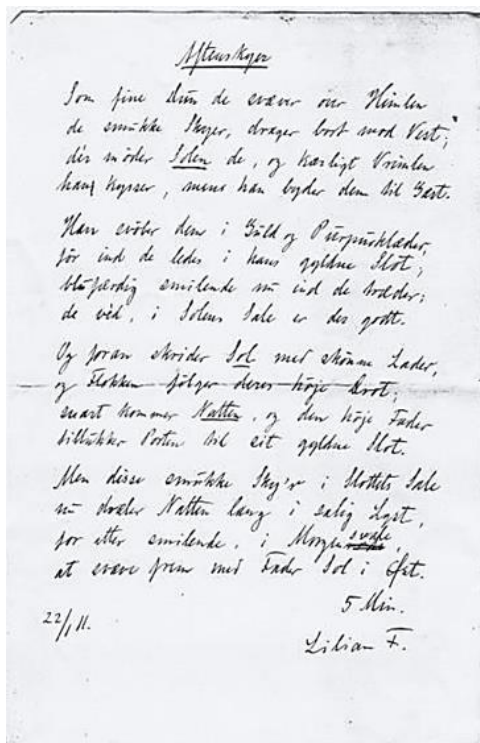

Omslaget og tittelsiden til «Fra den gamle Skipperby og andre Digte».

I 1909 utga Michael en ny diktsamling. På dette tidspunktet hadde både han selv og hans hustru begynt å motta meddelelser fra den oversanselige verden. De hadde begge såkalt «klarhørsel», altså evnen til å «høre» hva de åndelige personlighetene meddelte, og vi kjenner til dikt, som Michael Agerskov mottok. For å være konkret, så hørte de ikke stemmer og setninger helt konkret, men de fikk overført tanker, som så ble omsatt til jordisk språk i deres åndelige hjerne. Etter hvert som det ble mer og mer klart for ekteparet hva den oversanselige verden ønsket av dem, ble det Johanne Agerskov som oftest fungerte som medium, mens Michael bidro med sin klokskap, innsikt og forståelse og deltok i bønner for de falne. Det var også han som sto som utgiver av alle verkene.

Ekteparet Agerskovs første mediumistiske tekster ble publisert i Sandhedssøkeren og Jakobsstigen under navnene Kaj og Bettina. Claus Hafstrøm har gjenuttgitt tekstene, og samlingen omtales slik: "Boken er hovedsakelig en samling digt og småtekster dels med Michael Agerskov som medium, dels af hans hustru Johanne Agerskov. Der er tale om digte af høj kvalitet med forfattere som Holger Drachmann, Christian Winther, Grundtvig m. fl. Af prosateksterne kan nævnes et eventyr af H C Andersen, Snekløkken og Sommerfuglen samt det måske vigtigste skrift i samlingen: En bekendelse af en ukendt ånd (Satan). Der er også to lignelser af Kristus. De findes også i Vandrer mod Lyset, men ellers vil dette være nyt!"

Et av diktene Michael Agerskov mottok som medium i 1911. Den åndelige personligheten som forfattet diktet, blir kalt Lilian F. Agerskovs navn som medium var Kaj. Dette diktet finnes i Det Kongelige Biblioteks arkiv i København.

Det var åpenbart røffe forhold en ung gutt fikk innsikt i når han hadde kontakt med sjøfolkene. Det får vi vite allerede i diktet om skipper Lars vinter. Fortelleren lar oss vite at han ofte besøkte Lars om bord i båten hans. Og i det tredje verset heter det:

«Som Dreng var jeg tidt hos Lars om Bord;
det tør ikke paastaas, Kahytten var stor,
men det var for lidt at agte:
Beskøjter fik jeg, og Snaps og Skraa,
det sidste kneb det at holde paa,
men Gud hvor Beskøjterne smagte!»

Det er ikke så vanlig i våre dager å gi skrå og snaps til barn, men sjøfolkene var av en litt røffere type. Mange førstegangsreisende var knapt blitt tenåringer når de mønstret på som dekksgutter. Beskøjter var en type hardt brød med svært lang holdbarhetstid, som var mye brukt av sjøfolk i gamle dager. Ordet er sannsynligvis i slekt med det engelske ordet for kjeks – «biskuit». Med beskøjter og tørrfisk unngikk sjøfolkene de fleste mangelsykdommer.

Men Agerskov hadde altså i tillegg sin egen litterære produksjon, og skrev også lærerbøker for skoleverket. «Fra den gamle Skipperby og andre Digte», var som tittelen antyder delt i flere deler, og i den første delen kan vi lese meget fargerike portretter av personer fra skipperbyen. Det er fristende å tro at portrettene er inspirert av virkelige personer, som levde i Rørvig eller i Nykøbing, og som den unge Michael traff i løpet av sin oppvekst. Hans familie bodde i Rørvig frem til 1881, da Michael var omtrent 11 år, og flyttet deretter til Nykøbing, Sjælland. Denne oppveksten preger mange av Agerskovs bøker, og har åpenbart være blant en av hans viktigste inspirasjonskilder.

Diktene er skrevet på rim, men jeg har ikke nok litterær innsikt til å vite om de følger bestemte regler for verseform. Men i det første diktet, «Skipper Lars Vinter», som består av syv vers, har alle versene samme oppbygning og rytme, og de to første linjene rimer, og det gjør også linje fire og fem, mens linje to rimer på linje seks. Man kan bare forestille seg hvor krevende det må være å dikte på denne måten. Agerskov var jo lektor i dansk, og han behersker åpenbart mange ulike verseformer og diktene hans gjør stort inntrykk på meg, som elsker diktning på rim. Han var åpenbart en gudbenådet rimsmed, og diktene imponerer med sin rimkunst.

Døden er et ofte tilbakevendende tema i Michael Agerskovs forfatterskap, og diktsamlingen fra 1909 er intet unntak. Allerede i det andre diktet, får vi høre historien om det uferdige huset ved stranden der ingen noensinne har flyttet inn i. I andre vers heter det:

«Det stirrer med trøtte Øjne
Over den øde Sø,
Ret som en livsled, ensom Mand,
Der vil men kan ikke dø.»

Agerskov forteller videre at det ligger en svært tragisk historie bak dette "triste huset". Det ble opprinnelig påbegynt av «lodsoldermanden» på stedet, som omtales som «den gamle, sære Knark». Han hadde kun en eneste sønn, som var kaptein på en bark. Og til sønnen og hans kærester, Marie, ble det bygget et hus. Men den dagen «rejssegildet» sto rammet et voldsomt uvær bygden. (Jeg antar at «rejssegildet» er en fest fordi vegger og tak er reist.)

Midt under feiringen fikk de bud om at et skip var gått på grunn, og ble knust mot kysten. Tragisk nok, overlevde ingen av mannskapet eller passasjerene. Og enda mer tragisk ble det for losoldermannen da de fikk vite at var sønnens bark som hadde forlist, og liket av ham drev i land. Faren bestemte at huset aldri skulle gjøres ferdig, og som om ikke sønnens død var nok, døde også hans kjærester innen et år var gått.

I slike kystbyer som Michael Agerskov vokste opp i, opplevde nok mange familier at en eller flere av deres kjære forsvant på havet. Derfor bør vi kanskje ikke forundres over at døden spiller en såpass stor rolle i Agerskovs diktning. Dette var jo også før antibiotika var oppdaget, og selv en lungebetennelse kunne ofte føre til døden. Dødelige sykdomsepidemier som influensa, tuberkulose, tyfus og poliomyelitt tok også mange liv. Agerskov selv døde jo også selv av den såkalte spanskesyken, som var et influensavirus.

I det neste diktet avslører Agerskov at han vet svært mye om sjøfolkens livsvilkår når de reiste rundt i verden. Og særlig var det en utfordring for en yngling fra Norden som ikke visste noe særlig om hva som gikk fore seg i de havnene der de gikk i land på permisjon. En naiv, ung mann, kunne lett forveksle de prostituertes interesse med ekte kjærlighet. Og akkurat det skjedde med den unge mannen i det neste diktet, som heter «Den fortabte Sønn».

Kanskje er tittelen inspirert av sagnet fra Bibelen om sønnen som vender hjem etter lang tid?

Agerskov sin diktning handler ofte om de mange tragiske skjebnene til sjøfolkene som forsvant på havet, og ikke minst de etterlatte. Foto fra internett.

Den unge gutten har nettopp vendt hjem etter mange år på sjøen, og foreldrene klandrer ham for at han ikke har skrevet et eneste brev i løpet av alle de årene han har vært borte. Den unge mannen er åpenbart syk, og særlig moren klandrer ham for at han helt sikkert har «sviret». Jeg antar at det betyr at han har tilbragt tiden i havn på barer med drikk og lettlevde kvinner.

Og den unge mannen må innrømme at det er sant. Men det er også mer. I sin naivitet innbilte han seg at en ung jente, Laila, som han traff på en bar i Buenos Aires, elsket ham og bare ham. Men hans beste venn, ville lære ham en lekse om sjøfolkenes tilværelse, og bevise at hun kun var en lettlivet og troløs kvinne, som var alle menns kjæreste. Han «kjøpte» hennes tjenester med et perlehalsbånd. For den unge mannen, som var dypt forelsket og overbevist om at hennes kjærlighet var trofast, ble det så rent for mye. Da de to matrosene var på vei til båten sammen, knivstakk han sin venn og drepte ham.

Men drapet forfulgte ham, og han fikk aldri fred i sitt sinn. Vel hjemme var han gusten og gul og la seg i sin mors fang og ba foreldrene om å gi ham frelse, men det skulle bli hans siste dag. Han døde mens moren strøk ham over håret og faren skjelvende gråt av aldrende år. Sønnens gule farge skulle vel tyde på at han hadde en alvorlig leversykdom, f eks gulstott. Det var nok mange sjøfolk som pådro seg alvorlige sykdommer i sin omgang med prostituerte når de var i land – både gonore og syfilis var utbredt der hvor seksuelle tjeneste ble utvekslet.

I diktet heter det:

«Længe var det siden, paa min første Fart, i Buenos Ayres vi laa;
dèr var var det paa en Danseknejpe jeg første Gang Laila saa.
Som Ild var hun, vildt dansed hun – snart blev hun min,
Min, min alene, ingen andens – hendes kys var som Vin.

Jeg kunde slaa dem, de andre, naar de sa' hun var flonet og løs;
Jeg som intet kendte, hvor kunde jeg tro, hun var Allamenads-tøs.
Kurere dig skal jeg! sa' en Matros, min bedste Kammerat;
vil jeg er hun min, en saadan Tøs er altid parat!

Et Perlebaand, tror jeg, blev Lokkemaden – saa var Hjertet vendt;
Luft var jeg for hende, død, som hun aldrig havde mid kendt.

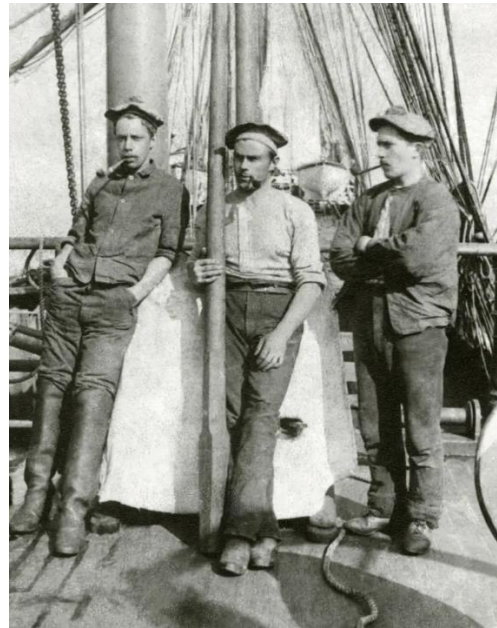
Den Nat hun blev hans, var jeg sanseløs, af intet jeg ved;
Men næste Nat, da vi fulgtes til Skibet, stak jeg ham ned.

Jeg dræbte ham for en Skøges skyld, ham min bedste Ven.
Og – Far og Mor frels mig! – dèr staaer han i Krogen igen!”

Det Agerskov beskriver i dette diktet, kan neppe ha vært selvopplevd, for han var aldri til sjøs. Men hans far hadde vært sjømann, og Agerskov omgikk sikkert mange sjøfolk i sine barndoms- og ungdomsår. Det han forteller i dette diktet rimer godt med det min far og mor

fortalte om deres ungdomsår. De ble kjærester som svært unge, og min far reiset til sjøs få år etter at de hadde blitt forlovet.

Han fortalte meg som eldre at det ble et fryktelig vanskelig moralsk dilemma for ham, når båten var i land, og de eldre sjøfolkene dro på bar og drakk store mengder øl, og var sammen med barjentene i havnen – jenter som i virkeligheten var prostituerte. Ifølge min far ble de oppfattet som «halvprostituerte», som han kalte det. Når de falt for en ung sjømann, holdt de seg gjerne sammen med han i den tiden han var i land, og fikk penger og drikke av han, men når han reiste ut igjen, fant de seg andre sjøfolk. De unge førstereisguttene ble hånet og beskyldt for å være homser dersom de ikke fant seg en jente å forlyste seg med mens båten lå i land og ble losset og lasset. Den gangen hadde man ikke det samme tolerante synet på det å være homofil, som vi har i dag. Det å bli ansett som homofil av de andre sjøfolkene, var ensbetydende med konstant mobbing og trakassering.

Det var tøffe forhold som ventet de unge guttene som reiste til sjøs. Bildet viser tre norske matroser. Foto fra internett.

Det var ikke så lett for en ung, følsom mann å vite hvordan han skulle forholde seg til dette. Skulle han være trofast mot sin forlovede hjemme i Norge og bli hånet av de eldre sjøfolkene, eller skulle han gjøre som dem og finne seg en lettlivet kvinne der de lå i havn og svikte sin forlovede? Jeg skal ikke gå i detalj om hvordan min far løste dette, men de to ble i hvert fall gift og fikk fire barn.

Etter dette følger det flere dikt som handler om fargerike og originale personligheter, som f.eks. «Karen Gaasepige», «Kresten Spillemand» og «Galop-Marie», alle beskrevet på verseform i et rikt språk, som igjen vitner om Agerskovs usedvanlige evner som rimsmed.

Dernest kommer enda et dikt som omhandler sjøfolkenes forhold til kvinner når de var til sjøs, ofte over lang tid, samtidig som de hadde en kjæreste der hjemme. Og likeledes om jenta fant seg en annen kjæreste da den ungesjømannen var borte så lenge – ofte kunne det dreie seg om flere år. Det er kanskje ikke så vanskelig å forstå at unge mennesker med sine sterke lengsler og drifter kunne finne det vanskelig å være uten kjærlighet i så lang tid?

Diktet heter «Forviklinger» med undertekst «En Ballade». De to unge kjærestene, Jens og Sine, hadde begge på hver sin side hørt rykte om at den andre hadde vært utro i det lange fraværet. Hennes var ganske uskyldig, da. Det ble sagt at hun hadde vært på markedet med Hans, hadde danset med han og fått en perlekrans som bevis på hans forelskelse.

Tre japanske Geisha-jenter fotografert på begynnelsen av 1900-tallet. Foto fra internett.

Det Sine hadde hørt, var langt mer opprørende, vil jeg tro. Hun hadde blitt fortalt at Hans hadde vært sammen med en «kinesertøs» og at mannskapet hadde tatt om bord tre «Negerpiger» og holdt dem som koner. Jens tar det hele med en viss humor, og benekter at det var tre fargede piker, men at det var åtte. Og at han var så imøtekommende og humoristisk, var tydeligvis forløsende mellom de to, for så innrømmet hun at hun riktig nok hadde vært på dans med Hans, men at det ikke var henne som fikk en rosenkrans, men en annen jente. Og Sine hadde kun hatt tanker om sin Jens under dansen.

Og så måtte Jens innrømme at det var en viss sannhet i rykte om hans forhold til en «Geisha», og så var atter stemningen god

mellom dem, da han fortalte at han nå ville ta sin loseksamen som sin far, og så kunne han bo hjemme sammen med henne. Og så seiret kjærligheten mellom dem.

Det neste diktet, har jeg nevnt tidligere i min biografi om Michael Agerskov. Det heter «Min Barnekjæresten», og det er meget nærliggende å knytte det til den historien Agerskov forteller om i sin bok, «Nogle psykiske Oplevelser». Her forteller han om en erindring fra sin barndom, der han traff en ung pike, som han følte meget sterk sympati for, og de tilbragte en hel dag sammen i hans barndoms trakter. Men plutselig var hun borte igjen, og selv om han spurte litt rundt om noen kunne vite hvem jenta var, fant han aldri ut av det.

Oppklaringen av hendelsen kom først da ekteparet hadde fått kontakt med de oversanselige åndene. De fortalte dem, at en gang da den unge Johanne var febersyk, hadde de latt hennes åndelige jeg få treffe den unge Michael, for om mulig å knytte et bånd mellom dem, slik at sjansene ville bli større for at de som voksne skulle finne sammen, for å utføre det oppdraget de hadde påtatt seg før sin jordiske fødsel. Nemlig å be for de falne åndene, inkludert mørkets fyrste, slik at de alle ble vunnet tilbake til lyset. Og dernest motta budskapet om de sanne forholdet mellom Gud og menneskene.

Og som vi vet, så lyktes de til fulle å utføre sin misjon. Siden denne hendelsen hadde så stor betydning for både ekteparet Agerskovs personlige historie og for menneskeheten, gjengir jeg det i sin helhet.

«Min Barnekjæreste».

Jeg husker nu kun dette solgylne Haar,
og hendes Øjne, blaa, blide,

men hvad hun ved, og hvem hun var,
jeg véd ej, fik det aldrig at vide,
men jeg kender endnu hendes Haand i min,
jeg ser os mellem Kornmarker skride.

Hvorom vi talte? Jeg mindes det ej mer,
men jeg husker drømmevagt en Blomstervrimmel,
alle Vegne Sang, Lærkemusik
fra den blaa, høje Himmel;
og jeg husker en grønnende Skrænt, hvor vi sad,
Haand i Haand, Side og Side,
og en Sol, som laa om et gyldent Haar
og i disse Øjne, blaa, blide.

Som en Drøm gled Timerne –
Aften, graa Nat, før vi det vidste,
og da vi sagde far vel,
var det som Hjertet maatte briste.
Hvem hun var, hvorfra hun kom,
jeg véd ej, fik det aldrig at vide,
kun Mindet leger end med et solgyldent Haar
og to Barneøjne, blaa, blide.

Det kommer så flere dikt fra «den gamle Skipperby».
Agerskov benytter seg av flere ulike stilarter og
verseformer. Noen av dem har preg av å være tenkt som
sanger, og av og til bruker han gjentakelser nesten som
refrenger. Felles for alle diktene, er at de skildrer bygdas
originaler, den tidens ganske røffe livsforhold og ofte
tragiske hendelser. Men mange av diktene er heller ikke
uten humor, og Agerskov fremstår som en virkelig
språkkunstner.

Vi får høre om «Jomfru Larsen», en vakker og ung
lærerinne, som alltid gikk kledd i den samme, svarte
kjole og alltid var trist og vemodig. På veggen i skolestuen hang et bilde av en mann og en
skute. Og når barna nysgjerrig spør hvem det er, får de vite at det er hennes kjæreste, Ole og
hans skute, som forliste på havet. Og det er som om hun sa farvel til selve livet, da han
forsvant på havet.

Så kommer det store diktet «Bal paa Kroen», som består av fem deler, alle med ulik
verseform. Diktet skildrer det fargerike livet i skipperbyen, da mange skuter lå ankret opp i
bukta i mange dager på grunn av manglende vind. Skipperen foreslo at de skulle arrangere
fest på kroen. Og forslaget falt i svært god jord hos styrmannen:

Barnebilder av Johanne og Michael. Begge bildene er utsnitt av gruppebilder. Det øverste bildet tilhører etterkommere i familien hennes, mens det nederste tilhører Det Kongelige Bibliotek i København.

«Det var faneme et Ord!
Vi skal minsæl ha' Bal paa Kroen,
Det blir en Svir for Mor»
sa' Styrmanden.

Og ungdommene kom fra fjern og nær, ungpiker i sommerkjoler og kjekke sjømenn i matrosdress. Til og med tollkontrolløren og kom i full uniform, og hadde med seg tollassistenten og rorsbetjenten. Tollkontrollørens to døtre er også med:

To Døtre har han
at vogte paa;
Astrid, svøbt i Rosa,
Og Minka, himmelblaa.

Astrid er som en
tropisk Giraf lang,
Minka er slank som en
telegrafstang.

Kresten Spillemand spilte opp til dans, og snart var dansegulvet fullt. Det ble drukket og festet utover natten og stemningen var høy. Helt til fiolinen plutselig stanset og to bråsinte unggutter sto midt på dansegulvet, røde i toppen av raseri og glodde olmt på hverandre. Det var Frans Jungmand og gårdmannsønnen Lange Peter. Publikum hisset dem opp med ukvemsord og tilrop, og de gjøv løs på hverandre med harde slag og brytegrep. Det ble en svært blodig affære, helt til kroverten grep inn og fikk revet dem fra hverandre. Alle var enige om at det var Jungmannen som vant kampen, og gårdmannssønnen måtte vandre blodig og ydmyket hjem.

I siste vers skriver Agerskov:

Par efter par fandt Vej
til det duggede Krat;
nye liv tændtes
i den skælvende Maanenat.

Et virkelig fornøyet dikt, der Agerskov får utfolde sin språkrikdom, humor og gode evner til å ta mennesker på kornet.

Del to av diktsamlingen har dikteren kalt «Blandede Digte».

Det første diktet i denne delen heter «Den store Mølle» og handler om mølleren på den store møllen, som en stormfull dag, hektet seg fast i et av bladene på møllen, og ble dradd med rundt og kastet i luften. Sønnen hans hørte farens fortvilede smerteskrig og løp til for å se hva

som hadde skjedd. Og ved møllen, snublet han i et rep, og fikk samme skjebne som sin far. Agerskov har åpenbart øye for hvor vanskelig livet kunne være for mange mennesker, med tungt slit og mange triste skjebner. Det minner meg om den unge Jesus, som også hadde stor medfølelse med all menneskene han så rundt seg, som led under fattigdom og sykdom. Det tunge menneskelivet på jorden og døden spiller en ikke uvesentlig rolle i hele Agerskovs forfatterskap.

Det neste diktet, «Et Par», er minst like tragisk. Mannen er en drømmende, innadvendt poet, mens hun er frodig og livsglad. Hun skapte liv og farge for sin elskede, men han skjønnte det ei – han var bare opptatt av sitt. Og diktet ender med at hun mister sin livsglede og dør av hjertesorg.

Agerskov fortsetter å dikte over det samme emnet – død og tragedie. I det tredje diktet i denne delen, «Skumring», møter vi en kvinne som bærer på en liten bylt, hennes nyfødte barn, som hun ikke vil ha. Forfatteren maner frem et dystert bilde av kulde, mørke, stillhet og sort skog. Kvinnen er på vei til et tjern, der hun vil drukne barnet sitt og gi det til døden. Men så kaller døden igjen, og kvinnen skjønner at også hun må dø. Det er ikke helt klart om hun drukner seg selv i det samme tjernet der hun druknet sitt barn, eller om hun dør av sorg og sykdom. Slik lyder det siste verset:

Og hun giver Døden sit Barn; dog ej han formildes;
det kalder, det kalder derude, det truer saa vildt.

Da vèd hun, hun selv maa dø;
af rædsel hun hildes,
af Feber hun vildes –

Men sivene suser og Mørket hulker fra den bundløse Sø.

Muligens kan vi tolke dette som et dikt om karma, og det som senere, i *Vandrer mot Lyset*, blir kaldt for gjengjeldelsesloven? Der fortelles det at enhver tanke og gjerning før eller senere vender tilbake og rammer opphavsmannen. I diktet rammes kvinnen av sin gjerning så konkret, at hun lider samme skjebne selv. Men ifølge VmL, vil anger og bønn om tilgivelse kunne mildne «straffen», og «synderen» kan i stedet få i oppgave å utføre en kjærlighetsgjerning for å gjenopprette sin egen onde handling.

Michael Agerskov bruker ofte naturskildringer for å skape bestemte stemninger i sine dikt. Foto fra

Akk, for noen triste skjebner Agerskov forteller om i denne delen av diktsamlingen. Det kan minne litt om såkalte skillingsviser, som

også som regel hadde en tragisk utgang. I diktet «Ung Enke» får vi til gjengjeld høre om håp og forventninger midt i det triste. Enken har mistet sin mann, men finner trøst i å sy barneskjorter og strikke barnestrømper. Og vi skjønner at hun er gravid og venter sitt barn til våren.

Det neste diktet handler om de virkelig store emnene i livet, og det gjenspeiles også tittelen, som er «Livet». Temaet må vel blant annet kunne sies å være hvor vanskelig livet for menneskeheten kan være, på vår mørkets jord med død og forgjengelighet. Men Agerskov ser også lys og håp, som han beskriver i det andre verset:

Ja Liv der Gror
af glemte Graves glemte Spor;
men ak, hvortil, hvortil
hint sære Vekselspil?
et Nu i Dagens stærke Flamme
som solbelyste Bølgekamme –
saa ned i Altings fælles Hjem,
for at et andet Jeg til Liv kan stige frem.

Man kommer lett i tanker om at dette må handle om hvordan livet på jorden har utviklet seg, og fremdeles utvikler seg nærmere og nærmere lyset, og ut av mørket. Selv den minste lille blomsterspire søker fremad mot lyset, og menneskeheten har utviklet seg fra å være ganske ubevisste og primitive, apeliggende vesener, til å bli siviliserte vesener som har dannet høyt utviklede, humane samfunn som bygger på menneskerettighetene og har et humant lovverk, i hvert fall i den vestlige verden. Men veien dit har vært tung og vanskelig, i en stadig kamp mot mørkets krefter som har gitt oss mange tilbakeslag.

Men ikke bare våre samfunn har vært gjennom en utvikling mot stadig større sivilisasjon, det har også hver enkelt menneskeslekt og hvert eneste individ opplevd, gjennom de mange liv hvor vi har måttet høste våre erfaringer og lære av dem. Men vi må vel kunne si at veien frem hit, har vært både tung og lang, og vi har alle måttet erfare livets forgjengelighet gjennom sykdom, lidelse og død. Men så har alle våre seire i kraft av lysets ledelse gitt oss inspirasjon til å stadig søke ny forståelse og ny innsikt.

Jeg synes Agerskov beskriver det meget poetisk og vakkert i dette verset:

Og Sekler led,
før frem af Ubevidsthed skred
Det første tegn til Liv –
Personlighedens Bliv,
Da viste Gud sig i det høje,
hist over Jordens Nød og Møje,
hvert Haab, hver Lengsel, hvert et Savn
skred frem mod Salighedens himmelbygte Havn.

Man skulle kanskje tro at når Agerskov anvender navnet navnet Gud i sine dikt, så mener han den personlige Gud. Men jeg tenker at det like godt kan være en metafor. Altså ikke den personlige Gud, men et symbol på lysets og kjærlighetens kraft. Man kan ikke vite sikkert. Men for meg gir det mer mening til diktet å oppfatte det slik, for jeg tror aldri Agerskov har trodd at Gud kunne forlate oss, slik han skriver i det neste verset:

Dog Himlen brast,
for Verdens-Hvilvrens vilde Hast,
og Joden blev et Gran
i Altets Ocean;
da vandred Gud til andre Egne,
dyb Tomhed blev der alle vegne;
det trøstefulde ”opad” nu
et Rædselens ”utad” blev, opfyldt af Gravens Gru.

En kunstners fremstilling av lys og mørke. Foto fra internett.

Personlig tror jeg dette er Agerskov poetiske beskrivelse av mørkets angrep på menneskene. Og særlig kom det et stort tilbakeslag for lysets jevne og stødige utvikling da de eldste, ondskapens tjenere og slaver, bestemte seg for å inkarneres på jorden som mennesker for ca 12000 år siden, for å kunne nyte alt det menneskene hadde bygd opp gjennom årtusenene. Men de eldste ble onde og slue mennesker, som dominerte med sin hensynsløshet og rev ned alt det de yngste hadde bidratt til å bygge opp. Men i det siste verset viser Agerskov oss

fremtidshåpet, og vi kan alle forvise oss om at lyset vil seire til slutt. Guds mølle maler langsomt, men det Gud en gang har bestemt, vil alltid seire til slutt.

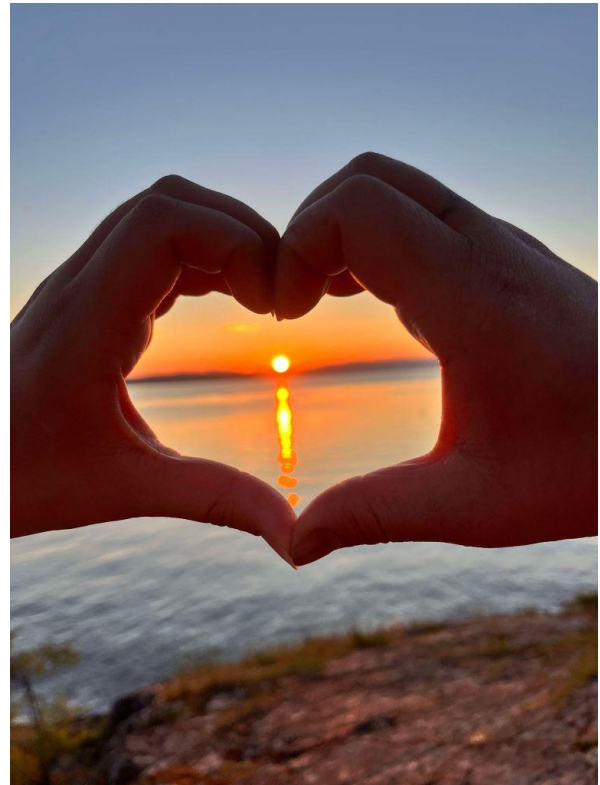
Men Gravens Gru
Skal længe tynde os endnu,
til Hjertet vorder Is
og glemt er Paradis,
eller til sene Slægters Tanker
faar Magt at bryde Dødens Skranker,
at bygge over Svælget Bro,
og stærke sjele véd, hvor vi kan ikkun tro.

Jeg skulle svært gjerne like å vite hvor mye Johanne og Michael Agerskov hadde fått meddelt om menneskenes sanne forhold til Gud, om Guds vesen, om reinkarnasjon og kampen mellom det gode og det onde da han skrev dette diktet. Akkurat det vet vi ikke sikkert, men rundt disse årene, fikk ekteparet under navnene Bettina og Kaj publisert mange mediumistiske meddelelser i det danske spiritistiske tidsskriftet, Sandhedssøkeren og Jakobsstigen.

Etter dette diktet, som handler om de virkelig store emnene i livet, følger et dikt med en litt lettere og lett gjenkjennelig tematikk, nemlig kjærligheten – diktet heter «Ung Elskov». Og for Agerskov er kjærligheten en hellig kraft, opphøyet og himmels. Og i det siste verset heter det:

O unge Elskov! al den rigeste Lykke, Verden véd,
vaagner her i Skovnattens skælvende Dejlighed.
Ingen Synd, ingen Brøde! I véd ej af Skyld, end er alt kun drømt;
Derfor kyskes I ikke – Hvisken er nok, og et Haandtryk ømt.
Hellig er denne Elskov, som ej af Brøde véd;
derfor lad dem drømme i Skovnattens skælvende Dejlighed.

Det synes åpenbart for meg at Agerskov med dette diktet beskriver den romantiske kjærligheten og ikke den fysiske tiltrekning. I vår tid har dessverre kjærlighet for mange blitt ensbetydende med sex, og mange unge nyter sex i store mengder med ulike partnere, som de ikke har en eneste kjærlig følelse for. Jeg må få si at dette har vært en svært uønsket utvikling i samfunnet vårt, der seksuelt begjær har blitt en slags besettelse for mange unge og voksne. Selvnyttelse, utnyttning av andre, egoisme og mangel på hensynsfullhet og omtanke, ser dessverre ut til å dominere samfunnet i vår tid. Opp mot dette setter Michael Agerskov den himmelske kjærligheten, som er uegennyttig, hensynsfull og blottet for egoisme. Men den kjenner visst ikke så mange til i vår tid – dessverre. Kvinner og menn som kan føle dypere følelser og romantisk hengivenhet, vil aldri være påtrengende eller forsøke å tiltvinge seg

Alt liv har sin opprinnelse i lyset og Guds kjærlighet. Dette bildet er tatt av min datter, Amina, og det er hennes og hennes mors hånd som danner hjertet. Foto: Amina Avnskog

seksuell tilfredsstillelse. Slik er det med de yngste og de mer fremskredne menneskeåndene – for dem vil det aller viktigste være å bli kjent med sin unge kjæreste, være hensynsfull og lære å kjenne kjærestens ønsker og behov, før forholdet fører til fysisk elskov – som begge ønsker og hengir seg til.

Jeg tror jeg tør påstå at for en mann eller ungdom som kjenner de ekte, romantiske følelsene, så er det simpelthen umulig å klare å voldta en kvinne. Når han merker kvinnens uvilje eller motstand, så vil den seksuelle opphisselsen rett og slett slukne og bli erstattet med en medfølelse og dypere interesse for kvinnen. Menn som voldtar er svært primitive vesener som mangler evne til ekte, følelsesmessig involvering med en kvinne. (Eller en mann, dersom man er homofil, da).

De resterende diktene i denne delen, er en blanding av rimvers som ikke går i dybden av livet, men mer bærer preg av å egne seg som barnesanger, men også dikt som ligger nær opp til tematikken i de nokså triste diktene fra første del. Av de litt lettere diktene er «Spindevise» og «Pasops Vise», det siste med undertittelen «Børnevise». I diktet «Den unge Nonne» får vi høre om en ung jente som i utgangspunktet var «en fyring ung Fole» som ble nonne fordi hun ble knekt av den første mannen hun hengav seg til. Og i slutten av diktet får vi vite at hun døde. Livsvilkårene var ikke så enkle for unge kvinner for over 100 år siden. Og dersom de ga seg hen til en mann uten at de er forlovet eller gift, kunne det bety katastrofe for henne. Hjertet til mang en ung jente har gjennom tidene vært skjørt og lett å knuse.

I diktet «Fyret» bruker Agerskov fyret som en metafor for det menneskene har å navigere etter for å nå opp mot det høye, og unngå å bli knust mot klippene. Men fyret trekker også til seg skarer av fugler, som tror at fyret er selve målet for reisen. Men disse sjaleskarer, som Agerskov kaller dem, opplever å få sine vinger «brudt og stækket». Men tidvis fødes en «Flammesjæl» som lyser langt og vidt og forstår at fyret bare er et lys å navigere etter på den videre reisen. Kan det være en beskrivelse av de yngste (flammesjælene) og de mere enkle menneskeåndene (sjaleskaren)? Kanskje.

Til venstre en statue av den mytiske greske kjærlighetsgudinnen Afrodite fra ca 100 år f. Kr. Statuen tilhører i dag British Museum. Til høyre ses en rekonstruksjon av tempelet som var viet til henne på øya Kythira. Rekonstruksjonen ble laget av selskapet «Ubisoft» til dataspillet «Assassin's Creed».

Det neste diktet, «Kytherea» er en meget betagende og vakker beskrivelse av kjærlighetsgudinnen Afrodite og et av templene som ble viet til henne. I wikipedia kan man lese følgende: «Afrodite-tempelet Kytherea var en helligdom i det gamle Kythira dedikert til gudinnen Afrodite. Det var kjent

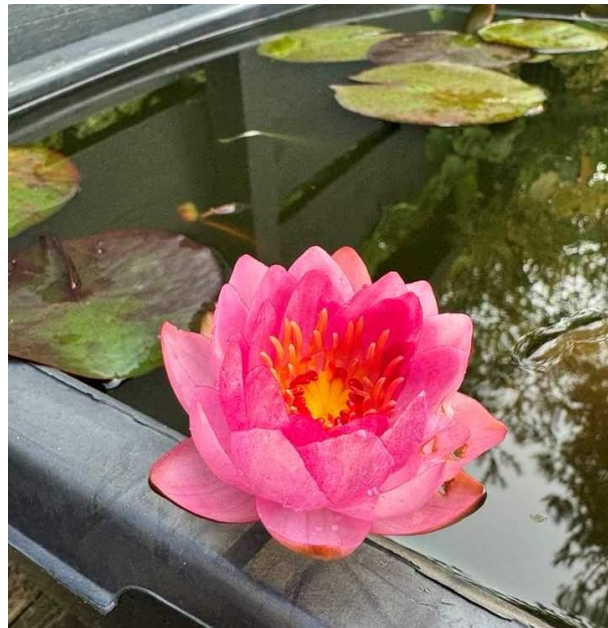
for angivelig å være det eldste tempelet til Afrodite i Hellas. Den ble dedikert til gudinnen under hennes navn og aspekt som Aphrodite Ourania og inneholdt en statue av en væpnet Afrodite. Templet er datert til 600-tallet fvt. Selv om den ble ansett som en betydelig helligdom, ble den beskrevet som en liten bygning.» Det er nærliggende å oppfatte diktet som en hyllest til kjærligheten

Så følger enda et kjærlighetsdikt, skrevet med et nærmest mytisk og svært poetisk språk. Diktet heter «Mirla og Mirliti», og har underteksten «(Scherzo)». De to unge er henholdsvis prinsesse og prins, og forholdet dere beskrives på Agerskovs typiske måte i et vakkert og symboltungt språk. På internett kan man finne definisjonen på en scherzo, og der heter det at en scherzo er «et livlig, optimistisk klassisk musikkstykk med raskt tempo». Agerskov er virkelig flink til å bruke navn som fremstår som mytiske og kanskje litt mystiske i sin litteratur. Ifølge internett er både Mirla og Marliti navn som brukes om en «blackbird» eller altså svarttrost. Det er nok ikke tilfeldig at Agerskov har valgt akkurat disse navnene, for på internett kan vi lese at svarttrost har en symbolsk betydning som gir en ganske spesiell mening til diktet: «Svarttrosten er et symbol på høyere idealer, en høyere viten. Fargen svart symboliserer rent potensiale.»

De unge elskende gikk sammen og så på Lotusblomster og kom til Liljekrat og Rosenskog. Og de sovner sammen liljekrattet, bryst mot bryst etter mange ømme kjærtegn og de drømmer om alt det pene og vakre som finnes. Men i det siste verset er plutselig alt sudd på hodet.

Med Sol de begge blege vaagned.
Prinsesse Mirla og Prins Mirliti;
de lange, melankolske Liljestængler
nu saa fortrædeligt i Verden ud,
og hæsligt Bulmueurten hvæsed
 om ræverødt og skiddenblaat,
 om skimmelhvitt og galdegrønt
 og om alt det stygge og fæle, der findes.

Bulmueurt er en svært giftig og illeluktende men egentlig ganske vakker plante, som Agerskov også har brukt som symbol i andre dikt og de fargene Agerskov benevner i de siste linjene betyr på norsk reverødt, skittblått, hvitmugg og gallegrønn. Ekle og stygge farger. Man undres hvordan man skal oppfatte denne plutselige endringen i diktet, fra det vakre og håpefulle, det rene og de høye idealene til det heslige, ekle og stygge. For min egen del tenker jeg at Agerskov beskriver den store kontrasten mellom lyset og mørket, det vakre i lyset og kjærligheten, og det onde og truende i mørkets makt.

Etter å ha feriert i min kones hjemland, Thailand, i mange år, ble jeg svært fascinert av å dyrke vannliljer, eller lotusplanter, som Agerskov kaller dem. I Thailand har de dammer nærmest over alt med vannliljer i alle regnbuens farger. Foto: Amina Avnskog.

Vi nærmer oss avslutningen av del to av Agerskovs diktsamling. Igjen kommer et dikt med undertittelen «Skherzo», og det er et fornøydlig og humoristisk lite dikt med tittelen «Munken og Skønjomfruen». Begrepet skønjomfru brukes gjerne om en ung kvinne, og i diktet

kommer hun til en bekk der en munk holder på å vaske sin kjortel. Munken tilbyr seg å bære henne over bekken, og til dette takker hun ja. Men når de har kommet halvveis over, stjeler han seg til å gi henne et kyss. Piken blir sint og gir han en ørefik. Og slik lyder de to siste versene:

«Tvi dig, din skidne Graamunk!
da havde jeg førre smusket min Fod.»
Skønjomfru gav ham en Vinge,
man hørte at den var god.

Aa hej, den listige Graamunk!
Stod han og lo af Hjertenslyst:
”Mig skader vel ej en Kindhest,
og dig langt mindre et Kys.”
Nu rinde de Strømme.

Og med det siste diktet, «Pasops Vise», som avslutning, kommer vi frem til den tredje delen i diktsamlingen, som heter:

«Naturstemninger».

Denne delen består av i alt ni dikt som skildrer naturen, og i disse diktene synes jeg Agerskov får utfoldet sin dikteriske begavelse til fulle. Han er, etter min mening en mester i å skildre naturen, og i en del tilfeller inneholder ikke diktene i denne delen noen egentlig dypere mening, annet enn å gi leseren en rik opplevelse av naturstemningene. Men Agerskov er etter min mening en mester i å bruke stemningen han skaper til å knytte diktet til livshendelser. På den måten gir han oss større muligheter til innlevelse i livets ulike tildragelser – ikke så rent sjelden er det livets tragiske sider han beskriver. Som jeg har skrevet før, vokste Agerskov opp i en tid og på et sted der menneskenes livsvilkår var tøffe og utfordrende, og i kystbyen forsvant mange sjøfolk på havet, og de etterlatte ble sittende igjen med sorg og savn etter den forulykkede.

Jeg velger ut det aller siste diktet i samlingen, som et eksempel på Agerskavs rike evne til å skape stemninger og formidle triste hendelser, men kanskje også kan gi oss trøst:

«Vaad Vinter».

Et Rid saf nøgne, fattige Træ’r
mod en Himmel, blyfarvet, skummel og stor;
en pjusket, vingetræt Fuglehær,
som skræppende søger mod Jord.

Et vædeglinsende Bladelag,
falmet og goldt over Vej og Sti;

Taage foran og Taage bag,
Stum hver Vaarmelodi.

Endt er Høsten, Stormens Høst.
O Moder Natur! Var det her jeg laa
i Sommer ved dit skælvende Bryst
og hørte dit Hjerte slaa!

Tys – der nynner sig frem en Sang,
en sælsom Sang af den dypeste Gru:
din Moders Blod har standset sin Gang,
hendes Hjerte har bristet nu.

Man kan jo så spørre, er det kun naturens mors blod (kanskje forstått som naturens livgivende kraft) som har stanset, eller handler dette om menneskelivet. Naturen i vår del av dagen ”dør” jo på en måte hver høst og vinter, og våkner først opp igjen om våren og sommeren. Jeg vet ikke svaret på hva Agerskov ønsker å få frem i dette diktet, men for egen del gir diktet meg assosiasjoner til hvordan både naturen og menneskelivet går i syklus. Vi fødes og dør, og fødes igjen. I hvert fall er det i hver fall slik for oss som tror at menneskene lever mange liv etter hverandre – akkurat slik som mange av naturens vekster «dør», men så våkner til liv igjen.

Michael Agerskov: Fra den gamle
Skipperby og andre Digte. 78
Sider. Hagerup.

Der findes i denne Digtsamling baade adskillige smukke alvorlige Digte, f. Ets. en Del Naturstemninger, og flere morsomme og kvikke smaa Digtninger som „Munken og Stønjomfruen“, „Basops Bije“ — Agerskov har et særligt Talent for Børneveris — og „Karen Gaasepige“. Allerheldigst synes Forfatteren os at være, naar begge disse Elementer er blandede i hans Digte. Af den Sort er en Del af de Skildringer fra en lille nordjællandsk Skipperby, hvormed Bogen indledes. Der er f. Ets. „Min Børnekæreste“, „Jomfru Larsen“, „Bal paa Kroen“ og den udmærkede „Galop-Marie“ med Slutningsverset:

Ju naaede ej at blive viet i Guds Rum,
men hver Gang der en lille tom. Ju tænkte:
hvor der er Hjættelum, er ogsaa Hustrum. Z.

Utgivelsen av «Fra den gamle Skipperby» ble nevnt i flere av de danske dagsavisene, men jeg har kun funnet denne mere detaljerte omtalen i Ribe Stifts-Tidende fra 2. april 1909.

Michael Agerskov var en mester i å skildre naturen med poetisk språk, og samtidig si noe dypere om menneskelivet. Foto: lindeabrun. Funnet på internett-